

24.3.2015

Vahinkojätetyöryhmän sihteeri Timo Hämäläinen
timo.hamalainen@jly.fi

Viite: Jätelaitosyhdistyksen kommenttipyyntö 18.2.2015

Kommentteja selvityksestä ”Häiriötilanteiden jätehuollosta – ehdotuksia lainsäädännön ja jätehuollon järjestämisen kehittämiseksi”

Olemassa olevat aluehallinnon rakenteet yhdessä jätehuollon toimijoiden ja kuntien kanssa luovat hyvän pohjan häiriötilanteiden jätehuollon lainsäädännön kehittämiseksi. ELY-keskusten asiantuntemus sekä aluehallintovirastojen (=AVI) tehtävänä oleva varautumisen yhteensovittaminen ja kuntien valmiussuunnittelun tukeminen antavat mahdollisuuden alueellisesti toimivan kokonaisuuden luomiseen.

Nykyinen lainsäädäntö / varautumisen yhteensovittaminen

Häiriötilanteiden jätehuolto – ehdotuksia lainsäädännön ja jätehuollon kehittämiseksi kohdassa 2.1 ”Ympäristönsuojelulaki ja jätelaki” kehittämissuositus numero 3:ssa todetaan, että varautumisen suunnittelun tulisi muodostaa yksi kokonaisuus, jossa erillislakien vaatimukset olisi huomioitu ja joka tarvittavin osin sovitettaisiin yhteen yhteistyötahojen suunnitelmien kanssa. Laki aluehallintovirastoista (20.11.2009/896) määrittelee varautumisen yhteensovittamistehtävän AVille 4 §:n mukaisesti:

Aluehallintoviraston tehtävänä on:

...

- 3) varautumisen yhteensovittaminen alueella ja siihen liittyvän yhteistoiminnan järjestäminen, valmiussuunnittelun yhteensovittaminen, alueellisten maanpuolustuskurssien järjestäminen, kuntien valmiussuunnittelun tukeminen, valmiusharjoitusten järjestäminen sekä alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen;
- 4) viranomaisten johtaessa turvallisuuteen liittyviä tilanteita alueella tukea toimivaltaisia viranomaisia ja tarvittaessa sovittaa yhteen toimintaa niiden kesken. (28.6.2013/507)

Täten on jo olemassa toimiva rakenne ja yhteensovittamismenetelmät kunhan häiriötilanteiden ja onnettomuuksien aiheuttamat jätehuoltokysymykset vain huomataan ottaa esille.

Terminologiasta

Ehdotuksissa lainsäädännön ja jätehuollon järjestämisen kehittämiseksi olisi selvyuden vuoksi syytä pitäytyä yhtenäisessä terminologiassa Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan (YTS 2010) perustuen. Käsitteet normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot ovat termejä, joita tulee käyttää, eikä esimerkiksi sivulla 3 ajoittain käytetty poikkeuksellinen tilanne – mm. kappaleessa 2.1 sekä kehittämisselitys 5:ssä. Mikäli tarkoitetaan ympäristönsuojelulainsäädännön tarkoittamaa poikkeuksellista tilannetta, on sen oltava selvästi asiayhteydestä todettavissa.

Lisäksi on juuri valmistunut kokonaisturvallisuuden sanasto.

Toimenpiteiden suunnittelu onnettomuuksissa ja lainsäädäntö

Ehdotuksissa lainsäädännön ja jätehuollon järjestämisen kehittämiseksi kappaleessa 2.6 valmiussuunnitelmien kehittäminen/kehittämisselitys 3:ssa esitetään mm. valmius- tai varautumissuunnitelmissa suunniteltavaksi häiriötilanteissa syntyvien jätteiden välivarastointialueet. Välivarastointialueet ja muut jätteiden turvalliseen käsittelyyn tähtäävät toimet ovat välttämättömiä, jotta onnettomuuksista ja häiriötilanteista selvitään. Lisäksi tarvitaan hallinnonaloittain asiantuntijaviranomaisten tuottamia erillisselvityksiä sekä erillislainsäädännön kehittämistä yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Häiriötilanteiden jätehuollon lainsäädännön kehittämiskohteissa AVI:n hallinnoimat ympäristöluvut ja lupamenettely on mainittu seuraavissa kohdissa:

"4. Laajennetaan öljyntorjuntalaissa tarkoitettu ensitorjuntavaihe kattamaan myös onnettomuudessa syntyneiden jätteiden välivarastointi. Öljyvahinkojätteen välivarastoinnin järjestämiseksi on tarve kehittää muita, joustavampia keinoja kuin pitkäkestoinen ja hankalaksi koettu ympäristölupaprosessi. ÖTL:ssä tarkoitettu ensitorjuntavaihe voitaisiin laajentaa kattamaan myös välivarastointi muuttamalla ÖTL 3.1 §:n 8 kohtaa siten, että jälkitorjunta alkaa vastata sen jälkeen, kun on tehty jo torjuntatoimet öljyisen jätteen turvalliseksi varastoinniksi. Tällöin välivarastointiin voitaisiin soveltaa YSL:n poikkeuksellisia tilanteita koskevaa sääntelyä."

Kohdassa 4. tarkoitettu onnettomuustilanteita koskevan sääntelyn noudattaminen on mahdollista. Eri tahojen tulisi kuitenkin sopia etukäteen yhtenäisistä onnettomuustilanteissa syntyneiden jätteiden välivarastojen rakennevaatimuksista, kuten mm. Etelä- ja Länsi-Suomen jättesuunnitelmassa on esitetty.

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaa koskevissa kehittämiskohteissa todetaan, että:

"5. Ympäristölupa myönnetään luvanhakijan esittämälle toiminnalle lupamääräyksiin täydennettynä ja lupa voidaan jättää kokonaan tai osin myöntämättä, jos luvanmyöntämisedellytykset eivät täyty. Luvan myöntäminen edellyttää luvanhakijalta mm. varsin seikkaperäisten ja yksityiskohtaisten suunnitelmien esittämistä hakemuksessa. Tulisi selvittää, voitaisiinko poikkeuksellisten tilanteita koskevan jätehuollon hoitamista varten luvitus tehdä jo ennakoon (ilman muutoksia lainsäädännössä) yleisluontoisempien suunnitelmien perusteella. Varautumista voitaisiin edistää esimerkiksi luvanhakijoille ja lupaviranomaisille suunnatuin ohjein."

Kohdassa 5. esitetty jätteiden käsittelyn luvitus etukäteen on mahdollista ja myös suositeltavaa (vrt. alueellinen jätesuunnitelma). Kun luvitus tehdään etukäteen ei kuitenkaan ole tarvetta eikä myöskään lainsäädännön puitteissa mahdollista poiketa ympäristönsuojelulaissa ja -asetuksessa määräytyistä hakemuksen sisältöä koskevista vaatimuksista.

Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuollon suunnittelussa tulisi päätaivitteena olla suunnitelmallinen varautuminen onnettomuustilanteisiin jätteiden synnyn ehkäisemiseksi ja muodostuvien jätteiden asianmukaisen jätehuollon järjestämiseksi, eikä niinkään pyrkiminen kevenettyjen viranomaismenettelyjen soveltamiseen.

Lopuksi

Suuronnettomuuksia, jossa selvityksessä mainittuja järjestelyjä toimeenpantaisiin, ei juuri suomessa ole tapahtunut. Suuronnettomuuden jälkeisen jätehuollon järjestäminen on harvan suomalaisen viranomaisen kuten mm. Elyjen, kuntien tai pelastustoimen kokemuspiirissä. Lisäksi kokemusta on syntynyt runsaasti jätehuollosta ja jätteen käsittelystä sekä varastoinnista vastaaville yrityksille.

Jätehuollon järjestäminen ja ympäristö- sekä terveysriskien välttäminen häiriötilanteiden ja onnettomuuksien aikana perustuu hyvään etukäteissuunnitteluun ja vastuun jakoon. Erityisesti lainsäädäntöä ja sopimuksia tarvitaan "isännättömän" jätteen käsittelyyn yhteiskunnan häiriötilanteissa ja onnettomuuksissa. Aluehallintovirasto tukee tätä työtä ottamalla ko. tilanteet entistä painokkaammin mukaan varautumiskoulutuksessa ja valmiussuunnittelun tukitoimissaan.

Kommentointiin on osallistunut allekirjoittajien lisäksi ympäristöneuvos Jari Tolppanen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ympäristö-
luvut -vastuualueelta.

Johtaja

Tarja Wiikinkoski

Pelastusylitarkastaja

Risto Kekki